

интернет-конференции «Актуальные проблемы методики обучения информатике и математике в современной школе», Россия, г. Москва, МПГУ, 22-26 апреля 2019 г. – С.373-378

5. Хуторской А.В. Интернет в школе: Практикум по дистанционному обучению. – М.: ИОСО Рао, 2000. – 304 с.

6. Ильин В.В. Педагогические средства проектирования информационного ресурса в современном вузе: Дис. с. ... канд. пед. наук. – Калининград, 2000. – 181 с.

7. Puentedura R.R. A brief introduction to TPCCK and SAMR. R. Puentedura's weblog, 2011. URL: <http://www.hippasus.com/rrpweblog/archives/2011/12/08/BriefIntroTPCKSAMR.pdf> (дата обращения 25.09. 2021)

8. Джусубалиева Д.М., Мынбаева А.К., Сери Л.Т., Тахмазов Р.Р. Цифровые технологии в иноязычном образовании. Дистанционное обучение: Учебно-методическое пособие для вузов. – Алматы, 2019. – 272 с.

References:

1. Kunanbaeva S.S. *Sovremennoe inoyazy`chnoe obrazovanie: metodologiya i teorii*. – Almaty`, 2005. – 264 s.

2. Dudeney G., Hockly N., Pegrum M. *Digital literacies*. Pearson, 2013. – P. 20-25

3. Dzhusubaliev D.M., Mambetkaziev A.E. *Sovremennyy`e czifrovyy`e tekhnologii v inoyazy`chnom obrazovanii: problemy` i perspektivy`*. *Mezhdunarodna nauchna konferenciya «Sinya ikonomika i sin`o razvitiye» European maritime dey, Burgas, Burgas , Bolgariya, 2018, 1-2 yuni 2018, S.125.*

4. Khutorskoj A.V. *Internet v shkole: Praktikum po distanczionnomu obucheniyu*. – M.: IOSO Rao, 2000. – 304 s.

5. Il'in V. V. *Pedagogicheskie sredstva proektirovaniya informaczionnogo resursa v sovremennom vuze: Dis. s. ... kand. ped. nauk. Kalinigrad, 2000. – 181 c.*

6. Puentedura R.R. A brief introduction to TPCCK and SAMR. R. Puentedura's weblog, 2011. URL: <http://www.hippasus.com/rrpweblog/archives/2011/12/08/BriefIntroTPCKSAMR.pdf> ((data obrashheniya 25.09. 2021)

7. Dzhusubaliev D.M., My`nbaeva A.K., Seri L.T, Takhmazov R.R. *Czifrovyy`e tekhnologii v inoyazy`chnom obrazovanii. Distanczionnoe obuchenie: Uchebno-metodicheskoe posobien dlya vuzov. Almaty`, 2019. – 272 c.*

МРНТИ 14.35.09

<https://doi.org/10.51889/2021-4.1728-5496.09>

А.С. Досаева^{1*}, С.Т. Тлеубай¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Аңдатпа

Бұл мақалада ағылшын тілін оқытуда өзіндік жұмысты ұйымдастырудың тиімді жолдары мен оның маңыздылығы жайлы айтылған. Қазіргі таңда жаһандық әлемге кірігу үшін бізге білікті, оқыту саласында жаңа технологиялармен жұмыс істей білетін, өзіндік ойы бар, шығармашыл мамандар даярлау басты міндетіміз болып отыр. Бұл міндетті шешу үшін түрлі заманауи әдіс-тәсілдерді қолдану керек, соның ішінде студенттің өзіндік жұмысын дұрыс ұйымдастыру осы мәселенің бірден-бір шешімі болып саналады. Себебі, бұл арқылы болашақ маманның шығармашылық дербестігі жетіледі, жеке дара немесе топпен мәселенің шешімін табу арқылы сыни ойлау, командада жұмыс істеу, ізденушілік, жауапкершілікпен нәтижелі орындау сынды қасиеттерге ие болады. Ағылшын тілін оқытуда мотивациялық, танымдық және шығармашылық компоненттер таңдап алынды. Өйткені студенттің өзіндік жұмысында тапсырманы орындауға деген қызығушылығы, базалық білімі мен тәжірибесі, сонымен қатар жоғары нәтиже көрсетуде шығармашылықтың да алар орны ерекше.

Түйін сөздер: ағылшын тілін оқыту, студент, өзіндік жұмыс, таным, өзін-өзі жетілдіру

Досаева А.С.¹, Тлеубай С.Т.¹

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Алматы, Казахстан

ОРГАНИЗАЦИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье обсуждается важность эффективных способов организации самостоятельной работы при обучении английскому языку. Сегодня, чтобы интегрироваться в глобальный мир, наша основная задача - подготовить квалифицированных, умеющих работать с новыми технологиями в области преподавания, оригинальных и креативных профессионалов. Для решения этой проблемы необходимо использовать самые разные современные методы, в том числе правильная организация самостоятельной работы студента - единственное решение этой проблемы. Потому что с помощью этого развивается творческая самостоятельность будущего специалиста, и он приобретает такие качества, как критическое мышление, командная работа, любознательность, ответственная и эффективная работа, поиск решения проблем индивидуально или в группах. При обучении английскому языку были выбраны мотивационные, познавательные и творческие компоненты. Ведь интерес студента к выполнению задания в самостоятельной работе, базовые знания и опыт, а также творческий подход играют особую роль в достижении высоких результатов.

Ключевые слова: обучение английскому языку, студент, самостоятельная работа, познание, самосовершенствование

A.Dosaeva¹, S.Tleubay¹

¹Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

ORGANIZATION OF INDIVIDUAL WORK OF STUDENTS IN TEACHING ENGLISH LANGUAGE

Abstract

This article discusses the importance of effective ways to organize independent work in teaching English. Today, in order to integrate into the global world, our main task is to train qualified, innovative, original and creative professionals. To solve this problem, it is necessary to use a variety of modern methods, including the correct organization of the student's independent work, which is the only solution to this problem. Because it develops the creative independence of the future specialist, acquires such qualities as critical thinking, teamwork, inquisitiveness, responsible and effective performance, finding solutions to problems individually or in groups. Motivational, cognitive and creative components were selected in teaching English. Because the student's interest in completing the task in independent work, basic knowledge and experience, as well as creativity play a special role in showing high results.

Keywords: English language teaching, student, independent work, cognition, self-improvement

Кіріспе. Қазіргі таңда жаһандық әлемге кірігіп, бейімделіп қана қоймай, сонымен қатар белсенді, кәсіби және өмірлік ұстанымы бар жоғары білікті мамандар қажет екендігі айқын. Сондықтан кәсіби дамуға және өзін-өзі жетілдіруге деген ұмтылысы мен кәсіби біліктілігі бар болашақ мамандарды даярлауға байланысты жоғары білім беру алдында арнайы міндеттер тұр. Әрине, бұл мақсатқа жету үшін жоғары оқу орнының оқыту үрдісіне және қазіргі заманғы технологияларды қолданудың әдістемелік тәсілдерін қайта қарастырумен шектелуге болмайды. Бұл мәселені шешу алдымен оқытудың тұжырымдамалық принциптерін өзгертуді талап етеді, өйткені шығармашылық дербестікті қалыптастыру дәстүрлі білім беру арқылы мүмкін емес екендігін біліп отырмыз. Жаңа білім беру парадигмасында білімнің пассивті тұтынушысынан шыққан студент проблемаларды өз бетімен шеше алатын, оларға жетудің тиімді жолдарын таба алатын белсенді субъектіге айналуы керек. Университетте студенттердің өзіндік жұмысы оқу процесінің бір түрі ғана емес, ол оның ажырамас бөлігі.

Сондықтан жоғары оқу орындарындағы өзіндік жұмыстың мәні мен мазмұнын қарастыру, студенттерді тілдік оқытуда шығармашылық дербестікті қалыптастыру - бүгінгі күннің мәселесі болып табылады. Айта кететін болсақ жаһандану үдерістері қазіргі әлемде болып жатқан интеграция салдарынан әмбебап, сауатты және өзіне сенімді мамандарды қажет етеді.

Болашақ мамандардың шығармашылық дербестігін қалыптастыру үшін біз жоғары оқу орындарының педагогикалық оқу орындарында тілдерді табысты меңгеруге көмектесіп, студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру үлгісін жасауға тырыстық.

Бұл жұмыстың мақсатына орай келесідей зерттеу міндеттерін қойдық:

- өзіндік жұмыстың мәні мен құрылымын ашу және оның негізгі компоненттерінің сипаттамаларын анықтау;

- педагогикалық университетте тілдерді оқытуда студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру үлгісін пысықтау.

Студенттердің өзіндік жұмысы оқу үдерісінің маңызды бөлігі бола тұрып, оны ұйымдастыру мен тиімді жүзеге асырудың оңтайлы мерзімдерін қажет ететінін атап өткен жөн. Ғалымдардың пікірінше, студенттердің өзіндік жұмысын үнемі оңтайландыру таным процесін белсенді етуге және студенттің өзін-өзі жетілдірудің жаңа жолдарын табуға мүмкіндік береді.

Зерттеуді әр түрлі тұжырымдамалық тәсілдерге негізделген көптеген көзқарастар мен пікірлерді талдай отырып, «өзіндік жұмыс», «дербестік» сияқты ұғымдардың мәнін жан-жақты қарастыруды жөн көрдік.

Әдістемелік терминдер мен түсіндірме жаңа сөздігінде өзіндік жұмыс оқытушының немесе оқулықтың, білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес студенттің жеке жұмысын көздейтін білім беру процесінің ажырамас міндетті буыны болып табылады делінген. Өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалар белсенді және шығармашылық сипатта болуы керек. Тәуелсіз шешімдерді іздеуді ынталандыру, ал қажетті дағдыларды игеру - өзін-өзі тәрбиелеуді дамытудың міндетті шарты [1].

Жалпы және әлеуметтік педагогика терминдерінің сөздігінде өзіндік жұмыс «студент белгілі бір дербестік деңгейін қабылдайтын оқу қызметінің түрі» деп түсіндіріледі. Өзіндік жұмыс студенттің танымдық қабілетін қалыптастыру құралы ретінде мәселенің өрбуін қадағалауға, өзін-өзі бақылауға және түзетуге дейінгі барлық құрылымдық компоненттерде, ізденушілік сипаттағы қарапайым жұмыс түрлерінен күрделіге көшуде үздіксіз оқуға бағытталуы керек [2].

Оқыту әдістемесінде өзіндік жұмыстың мерзімі студенттердің аудиториялық және аудиториядан тыс сабақтардағы әр түрлі жеке және топтық іс-әрекеттері деп түсіндіріледі [3].

Зерттеушілердің пікірінше, өзіндік жұмыс тұжырымдамасы қажетті ақпаратты іздеуді, білімді меңгеруді және оны оқу, ғылым және кәсіби міндеттерді шешу үшін қолдануды қамтиды.

Студенттің өзін-өзі тәрбиелеуге бағытталған іс-әрекетін болжай отырып, өзіндік жұмыс оқу, өндірістік, ізденушілік сипатындағы әр түрлі міндеттерді орындауды қамтиды. Сонымен қатар, кәсіби білім жүйесін танымдық және кәсіби қызмет әдістерін меңгеру құралы ретінде әрекет ете отырып, шығармашылық белсенділік дағдыларын қалыптастыруды көздейді [4].

Енді «дербестіктің» мәнін қарастырайық. Педагогикалық энциклопедиялық сөздікте бұл ұғым «тұлғаның жетекші қасиеттерінің бірі ретінде ашылады және кейбір мақсаттарды қоюға, оларға өз бетінше жетуге мүмкіндік береді. Дербестік – бұл іс-әрекетке жауапкершілікпен қарауды, саналы түрде дәстүрлі емес шешімдер қабылдау қабілетін білдіреді» [5].

А.Г. Асмолов пен А.В. Петровский шығармашылық дербестікті әлеуметтік-мәдени ортада адамның бірлескен іс-әрекет процесінде иемденетін жеке тұлғалық қасиеті ретінде қарастырады [6].

Ғылыми әдебиеттегі тұжырымдаманың маңыздылығын кеңінен қарастыра келе, біз дербестік ұғымы басқаша түсіндіретінін анықтадық: ғалымдардың бір тобы оны жеке тұлғаның әр түрлі қасиеттерінің интегративті көрінісі ретінде анықтайды; басқа ғалымдар тобы дербестікке неғұрлым нақты шешім береді. Ғалымдардың бірінші тобынан кейін біз дербестік – бұл тұлғаның интегративті қасиеті екендігімен келісеміз, бірақ тұтастай алғанда мұндай көзқарас белгілі бір қызмет түрлерінде бұл құбылыстың барлық ерекшеліктерін көрсетпейді. Зерттеушілердің екінші тобы осы қасиеттің қалыптасу кезеңдерін анықтауға, белгілі бір әрекетте оның нақты көріністерін айқындауға мүмкіндік беретін бұл құбылысты егжей-тегжейлі қарастырады.

Сонымен, ғылыми әдебиеттерде берілген негізгі ұғымдарды жалпылау мен талдау негізінде, тәуелсіздік дербес танымдық іс-әрекеттің негізі деген қорытынды жасауға болады. Демек, тілді оқытуда студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру процесі ең алдымен тілді саналы түрде меңгеруге әкелетін шығармашылық дербестікті қалыптастыруға бағытталуы керек.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Процесс барысында келесі әдістер қолданылды:

- теориялық: синтез, салыстыру, абстракциялау және болжау;
- диагностикалық: бақылау, сауалнама, тестілеу, оқушылардың белсенділік нәтижелерін бағалау, педагогикалық эксперимент;
- эксперименттік мәліметтерді өңдеудің статистикалық әдістері, нәтижелерді графикалық ұсыну.

Сонымен қатар психологиялық-педагогикалық, дидактикалық әдебиеттерді талдауды, алдыңғы педагогикалық тәжірибені зерттеу мен жалпылауды, тілді оқытудың ерекшеліктерін, модельдеуді, статистикалық мәліметтерді өңдеу әдістерін қамтитын зерттеу әдістерінің жиынтығы қолданылды.

Зерттеудің теориялық және әдістемелік негізі:

- орта мектепте оқытудың теориясы мен әдістемесі саласындағы зерттеулер (С.И. Архангельский, С.Я. Батышев, А.П. Беспалко, А.Вербицкий, В.И. Максимов, А.М. Матюшкин, В.Окони. П.В. Симонов және т.б.);

- өзін-өзі тәрбиелеу әрекетін қалыптастыру бойынша ұсыныстар (Исаев И.Ф., Пидкасистый П.И., Кузьмин, Леонтьев А. Н., Махмутов М.И., Слостенин В. А., Якиманская И. С., Аристов, Есипов Б.П., Линда А.С. және т.б.);

- педагогикалық процестерді зерттеудің әр түрлі тәсілдерінің теориялары; оқытудың жандануы мен күшеюі (И. А. Винтер, А. К. Маркова, А. М. Матюшкин, А. А. Леонтьев, С. Л. Рубинштейн, Т. Н. Шамова, Г. Хакен және т.б.).

Зерттеу нәтижелері мен талқылау. Ағылшын тілін оқытуда студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру барысында шығармашылық дербестігін қалыптастыруға бағытталуы керек. Бұл қабілетті қалыптастыру үшін оқытушы тарапынан педагогикалық шеберлікті талап етеді.

Кейбір зерттеушілердің пікірінше, өзіндік жұмыс формасы - студенттердің танымдық міндеттерді шешуге қажетті білімі, дағдылары мен қабілеттері [7]. Жұмыстың бұл түрі студенттерге білімі мен біліктілігін жүйелі түрде арттыруға психологиялық жағдай жасайды, және бұл студенттің кәсіби іс-әрекет әдістерін меңгеруде өзін-өзі ұйымдастырудың маңызды шарттарының бірі болып табылады.

Алайда, М.И. Дьяченко және Л.А. Кандыбовичтің (XX ғасырдың 90-шы жылдарында) зерттеулері көрсеткендей, студенттердің көпшілігі өздік жұмыс істеуді білмейді, өз уақыттарын дұрыс бөлмей, өздерінің жеке жұмысын ұйымдастыруға қабілетсіздіктерін көрсетеді, сонымен қатар, олардың жұмысын жоспарлау қажеттілігін түсінбейді, нәтижесінде білім сапасының төмендеуіне әкеледі [8].

Студенттердің өздік жұмысының тәрбиелік және дидактикалық құндылығын А.И. Герцен жақсы түсінді. Ол өздерінің біліміне, қызығушылығына, өзін-өзі тәрбиелеу қабілетін және дайындығына қызығушылығын ояту керек деп есептеді. А.И. Герцен «Ғылымды орнатқан шындықтар, – деп атап көрсетті, оқушының дамып келе жатқан ақыл-ойының иесі емес. Оларды ынталандыру үшін тұрақты өздік ойлау жұмысы қажет. Тәрбиелеудің ақылға қонымды жүйесі студентке өздік жұмыс істеуге мүмкіндік беруі керек». Н.Г. Чернышевский тәлім-тәрбиенің өздігі мен оқу үдерісінде когнитивті өздікке тәуелділіктің маңыздылығы туралы әңгімелеп берді. «Егер біздің балаларымыз шынымен білім алған адамдар болса, онда олар өздік білім алууды үйренуі керек» деп мәлімдеді.

Білім алушылардың өзіндік жұмысы белгілі бір ерекшеліктермен сипатталатын оқу қызметінің нақты формасы ретінде қарастырылып, оқу әрекетінің жоғары формасы ретінде әрекет етуі керектігі сөзсіз [9].

Психолог А.И. Зимняя атап өткендей, өздік жұмыс – бұл студенттің өзі реттейтін іс-әрекеті, іштей дәлелденген, мақсатқа сай және өзін-өзі құрған іс-әрекеттердің (өздік жұмыстың нәтижесі мен үдерісі ретінде) жасалатын әрекеті. Өздік жұмыс, автор атап өткендей, жеткілікті жоғары деңгейдегі өзін-өзі тану, рефлексиялық, өзін ұстай білу, жеке жауапкершілік және өзін-өзі жетілдіру процесі ретінде студенттердің қанағаттануын қамтамасыз етеді [10]

Тілдерді оқыту үдерісінде педагогикалық жоғары оқу орындары студенттерінің шығармашылық дербестігін қалыптастыру тілдерді үйренуде студенттердің танымдық іс -әрекетін ұйымдастыру бойынша дәйекті шаралар схемасын көрсететін модельдерді және жүйені қолдануды көздейді. Біздің ойымызша, әзірленген үлгі танымдық әрекеттер арқылы студенттердің өзіндік білім беру іс-әрекеті барысында тілді жоғары деңгейде білуге мүмкіндік береді.

Әрине, оқу үрдісіндегі өзіндік жұмыстың тиімділігі көп жағдайда оны ұйымдастыру шарттарына, тапсырмалардың мазмұны мен сипатына, олардың құрылу реттілігіне, білімнің қайнар көзіне байланысты болады.

Оқытушылар мен басшылар тарапынан студенттердің өздік жұмысының жетістіктерін арттыру үшін келесі жағдайлар жасалады:

- 1) оларды белсенді және шығармашылық қызметке ынталандыру;
- 2) білім беру процесінің нақты ұйымдастырылуы, уақыттың ұтымды бюджеті, өздік жұмыстың жүйелі және дәйекті болуын қамтамасыз ету;
- 3) ЖОО-ның түлектеріне қойылатын қазіргі заманғы талаптарды есепке ала отырып, оқып жатқан әрбір пән бойынша жаттығулар мен тапсырмаларды әзірлеу;
- 4) өздік жұмыс процесінде көмек көрсету және бақылау, білім алушыларға жеке көзқарас;
- 5) профессорлық-оқытушылық құрамының және университеттің басшылығының талаптар бірлігі.

Студенттердің өздік жұмысын ұйымдастыруда ЖОО-ң шешетін міндеттері:

- білім беру бағдарламалары шеңберінде студенттердің өздік жұмысын ұйымдастыруға ЖОО-да бірыңғай тәсілді енгізу үшін жағдай жасау;
- өздік білім беру, зерттеу және тәжірибелік жұмыстың студенттердің білімін қалыптастыруға жәрдемдесу;
- студенттердің кәсіби, ғылыми және практикалық мүдделерін дамытуға және тереңдетуге жәрдемдесу;
- болашақ бакалаврлардың кәсіби маңызды қасиеттерін, білімін, қабілеттерін, дағдыларын және құзыреттіліктерін қалыптастыруға үлес қосу;
- студенттің жеке тұлғаның үйлесімді шығармашылық дамуы үшін жағдай жасау;
- студенттерді қорытынды мемлекеттік аттестаттауға дайындау, соның ішінде дипломдық жұмысты орындау;
- студенттердің ғылыми қоғамдарында, семинарларда, дөңгелек үстелдерде және т.б. жұмысын ұйымдастыру;
- студенттердің факультатив, арнайы семинарларды және т.б. жұмысына қатысуын;
- студенттерді кафедраның ғылыми және ғылыми-әдістемелік жұмысына және университеттің басқа да оқу және ғылыми бөлімдеріне қатысуға тарту;
- студенттерге университеттің, факультеттің, кафедраның және студенттік өзін-өзі басқару органдарының ұйымдастырған және жүзеге асыратын кез келген басқа іс-шараларға қатысуына мүмкіндік беру.

Студентті өз бетінше жұмыс істеуге тарту үшін осы жағдайларды анықтайтын және біріктіретін негіздерді анықтауға байланысты сұрақтар туындайды. Сұрақтарға жауап іздеу мақсатында біз Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің студенттері арасында педагогикалық эксперимент жүргіздік. Мәселені теориялық талдау эмпирикалық тұжырымға көшуге мүмкіндік берді, яғни оның мақсаты өзіндік жұмысты ұйымдастырудың үлгісін жасау болды. Эксперимент барысында біз үшін студенттердің өзіндік деңгейін анықтау яғни студенттердің танымдық іс-әрекетке деген өзіндік қарым-қатынасының сипатын, сонымен қатар студенттердің өзіндік жұмыс процесінде қандай жетістіктерге қол жеткізгенін анықтау маңызды болды.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс үш кезеңде жүргізілді. Бірінші кезеңде жұмыс екі аспектіде жүргізілді: шығармашылық жұмыстардың міндеттерімен таныстыру, тақырыптарды іріктеу, студенттерді тапсырмаларды орындауға дайындау. Екінші кезең - студенттердің кез келген жағдайға сәйкес көпшілік алдында сөйлеу мәтіндерін құрудан тұратын жазбаша өзіндік жұмысы. Студенттердің өзіндік жұмысында ұсынылатын тақырыптардың тізімі студенттердің қызығушылықтары мен тілектерін ескере отырып дайындалды. Үшінші кезең - көпшілік алдында эксперимент нәтижелерінің

соңғы талдауы, диаграмманың сапасын анықтау және оның презентациясы (тақырыпты ашуы, мәселесі, презентацияның экспрессивтілігі, материалды ұсынуы). Біздің ойымызша, қарым-қатынас сипатын анықтауда маңызды параметр студенттің ішкі ұмтылысы болды, оның мақсаты - тапсырманы орындау. Өзіндік жұмыс тапсырмасы:

Make a survey: “Attitude to education in Kazakhstan”

1. Choose a category of people that you are going to interview (think of your own)
 - people of different ages;
 - people of different social background;
 - people of different sex;
 - people of different national origins.
2. Interview a number of people (it could be recorded on video, audio or written in questionnaire)
3. Analyze the data and make a scheme or graphic with the results
4. Present your project in the class
5. Evaluate the surveys of others using the following evaluation scheme.

Organization of the survey	5
Information presented	5
Visual aids	5
Presentation of the project	5
Follow up	5

Сондықтан студенттердің жұмыстарының табыстылығы мыналармен анықталды:

- студенттердің мотивациясы, яғни тапсырманы меңгеру процесі;
- тапсырмаларға дайындық дәрежесі: дайындалған және мұндай дайындыққа ие емес;

Сәйкесінше, ақпараттарды саралау ерекшеліктері сыни тұрғыдан ойлау және ақпараттық коммуникативтік технологияларды қолдануы әр түрлі күрделіліктегі диаграммалардың құрылуын туғызды (кесте 1)

1 Кесте - Студенттердің жұмыстарының табыстылығы

Студенттердің мотивация деңгейі	Тапсырма орындау дайындығы	Студент саны
Жоғары	Дайын	24 (36,3%)
Орта	жеткілікті дайын емес	25 (37,8%)
Төмен	дайын емес	17 (25,9%)

Эксперименттік жұмысқа 66 студент қатысты, студенттердің жауаптарына талдау жасай келе, олардың мотивациялық деңгейлері бойынша, яғни өзіндік жұмысқа деген қызығушылықтары мен ынтасы 36,3 пайыз жоғары деңгейді, 37,8 орта деңгейді және 25,9 төмен деңгейді көрсетіп тұр. Студенттердің қызығушылықтары мен ынталарының бар екенін көріп отырмыз, десе де тапсырманы дұрыс түсінуі мен оны нәтижелі орындау деңгейлері әлі де жеткіліксіз екендігі байқалды.

Қорытындылай келе, студенттердің өзіндік жұмысы оны ұйымдастыруда берілген тапсырманың мақсат пен міндетін айқындауға, білім мен дағдылардың негізінде стратегия құруға және оны жүзеге асыруға әсерін тигізеді. Өзіндік жұмыстың тиімділігіне қол жеткізуде дербес әрекеттерді саналы және жауапты таңдау және жүзеге асыруда өзін-өзі бақылау сияқты жеке тұлғаның сапасына ықпал етеді.

Жоғарыда айтылған тұжырымдамалар мен эксперимент нәтижесі негізінде өзіндік жұмыс арқылы студент өз бетінше жұмыс жасауға, әр түрлі ақпарат көздерін пайдалана алуға, оңтайлы шешім қабылдауға деген ынта-жігерін дамытуға бағытталған процесс.

Шетелдік ғалымдардың пікірінше, студенттің өзіндік жұмыс орындауы бар білімі негізінде оқу процесін өз бетінше ұйымдастыруға, өз бетінше шешім табуға және әр түрлі көздерден ақпарат алуға сонымен қатар білім процесін оңтайландыруға мүмкіндік береді [11].

Студенттердің дербестігін қалыптастыру үшін танымдық белсенділігін арттыру және ғылыми-зерттеу жұмысын ұйымдастыру қажет. Бұны жүзеге асыру үшін педагог келесідей дағдыларды қамтамасыз етуі қажет:

- дереккөздер және әдебиеттермен жұмыс;
- өзін-өзі жетілдіру жұмысы;
- ақпаратты саралау, талдау;
- тілдік коммуникативтік құзыреттілік;
- ақпараттық коммуникативтік құзыреттілік;
- сыни тұрғыдан ойлау;
- өзгелердің жұмысын бағалау;
- алған ақпарат негізінде түйін шығару.

Осы орайда, өзіндік жұмыстың келесідей негізгі компоненттерін анықтадық: Олар мотивациялық, танымдық, шығармашылық.

2 Кесте – Студенттің өзіндік жұмысының негізгі компоненттері

Мотивациялық	
Оқытушы әрекеті	Студент әрекеті
Тапсырманың мақсат-міндеттерін түсіндіреді, қызықтыру әдістерін қолданады (Well done, Good job, түрлі смайликтер)	Ынта-жігерін, қызығушылығын танытады
Танымдық	
Оқытушы әрекеті	Студент әрекеті
Бағыт-бағдар береді, дереккөздер, сілтемелермен қамтамасыз етеді	Студенттің тәжірибесі, білімі мен танымы
Шығармашылық	
Оқытушы әрекеті	Студент әрекеті
Жаңа идеяларға шабыт береді, пікірлерін қолдайды	Алған ақпаратты талдау, саралау, анализ жасау

Қорытынды. Ағылшын тілін оқыту барысында студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру өте күрделі процесс. Бұл жерде оқытушының шеберлігі, тәжірибесі, коммуникативтік құзыреттілігі үлкен рөл атқарады. Сонымен қатар студенттің танымдық қабілеті, тапсырманы игеруге деген ынтасы мен қызығушылығы да маңызды. Студент өзіндік жұмысты орындау арқылы шығармашылық дербестігі қалыптасады, жауапкершілікпен нәтижелі орындауға дағдыланады. Бұл дегеніміз жеке тұлғалық, кәсіби және әлеуметтік қасиеттерінің дамуына зор ықпал етеді. Ағылшын тілін оқытуда өзіндік жұмыстың маңызы зор, себебі өткен тақырып немесе тарау бойынша дербес жұмыс жасап, білімін тексеруге, кері байланыс жасауға мүмкіндігі бар. Өзіндік жұмысты жоба әдісі арқылы топтар немесе ұжым арасында орындаудың ерекшелігі зор. Бұл жерде студент топпен жұмыс жасау арқылы қарым-қатынасқа түседі, пікір алмасады, екінші жағынан шығармашылық дербестігі, яғни сыни тұрғыдан ойлау қабілеттері дамиды. Соңында жинаған ақпараттарды саралап, талдап, презентациясын аудиторияға ұсынады. Презентацияны басқа топ мүшелері бағалап, қорытынды жасайды.

Ағылшын тілін оқытуда мотивациялық, танымдық және шығармашылық компоненттер таңдап алынды. Өйткені студенттің өзіндік жұмысты орындауға деген қызығушылығына, базалық білімі мен тәжірибесіне, сонымен қатар жоғары нәтижені көрсетуіне шығармашылық дербестігі негіз болады.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, студенттердің ағылшын тіліндегі өзіндік жұмысы біртұтас, өзіндік күрделі педагогикалық процестің ажырамас бөлігі болып табылады деп қорытынды жасауға болады. Оқу процесінің қазіргі кезеңде болатын өзгерістері міндетті түрде танымдық әрекетті ұйымдастырудағы өзгерістерге әкеледі, онда оқушының тұлғасы, дербестігі мен ынтасы бірінші орынға шығады.

Осылайша, мұғалім оқушыларға өз бетінше оқуға материалды жақсы дайындай отырып, оқушылардың өзіндік жұмысының сәтті орындалуы мен тиімділігі қажетті кезеңге өтеді.

Нәтижесінде студент шет тілін меңгеру қабілетін дамытады; оның шығармашылық әлеуеті дамиды; ұсынылған оқу материалын игеру сапасы жоғарылайды; шет тілін оқыту үдерісі аудиториялық сабақ уақытын үнемдеу тұрғысынан оңтайландырылған. Нәтижесінде студенттің жеке қызығушылығы оның біліктілігін арттыру үшін қажетті білім жиынтығын алуға көмектеседі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Азимов Э.Г. и Шукин А. (2009). *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. – М.: Икар. – С. 448.

2. Воронин А.С. (2006). *Словарь терминов по общей и социальной педагогике*. Екатеринбург: Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «УГТУ-УПИ». – С. 135.

3. Миролубов А.А. (2010). *Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность*. – Обнинск: Титул. – 464 с.

4. Архангельский С.И. (1990). *Методические разработки по курсу педагогики и психологии высшей школы для слушателей факультета повышения квалификации*. – Москва: Высш. шк., с. 84.

5. Бим-Буд Б.М. (2002). *Педагогический энциклопедический словарь*. – Москва: Большая Российская энциклопедия. – С. 527.

6. Асмолов А.Г. (1996). *Культурно-историческая психология и построение миров*. – Москва – Воронеж. – С. 768.

7. Henderson, E. S. and Nathenson, M. B. (1984). *Independent learning in higher education*. Englewood Cliffs. New Jersey: Educational Technology Publications. – PP. 3-56.

8. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Кандыбович С.Л. *Психология высшей школы: учебное пособие / М.И.Дьяченко, Л.А.Кандыбович, С.Л.Кандыбович*. – Харвест, 2006. – С. 93.

9. Broad, J. (2006). *Interpretations of independent learning in further education*. *Journal of Further and Higher Education*, 30(2). – 119-143.

10. Зимняя И.А. *Педагогическая психология: учебник для вузов / И.А. Зимняя*. – М.: МПСУ, 2010. – С. 256.

11. Song, L. and Hill, J. R. (2007). *A Conceptual Model for Understanding Self-Directed Learning in Online Environments*. *Journal of Interactive Online Learning*, 6(1), 27-42.